

INHOUD

Gesprongen snaar	7
Oerbiet	19
Oscars tranen	29
Droogzwemmen	35
Oesters	51
Zijn hond	57
Vrijdagmiddag	75
Zoethout	81
Hoog over het water	95
De eerste keer	103
Havermout	111
Wisselen van standbeen	115
Nasi	125
De volgende afslag	131
Ontstekingsknop	139
Aandrijven	149
Adamsappel	153
$E=mc^2$	161

GESPRONGEN SNAAR

Ze staat op het zonovergoten tuinpad voor haar huis in het dorpje ten noorden van Vitória, waar mensen wonen in villa's, waar overdag de zon op het asfalt brandt en in de verte de oceaan op de kust slaat. Het is kwart over drie, ze hoeft zich niet te haasten. De les begint pas om vier uur en de rit duurt niet langer dan een minuut of vijfendertig. Ze hoeft zich tegenwoordig nooit meer te haasten, integendeel, ze moet tijd verstrooien. Ze is trager geworden, het tempo dat ze van nature heeft remt ze bewust af.

Met de afstandsbediening opent ze het eerste hek; ze rijdt de auto de tussenstrook in, opent het tweede hek en glijdt het zinderende wegdek op. Dan stapt ze uit om haar gitaar te halen. De honden dansen om haar heen.

Het is nog stiller in Jacaraípe dan normaal op dit middaguur. Be-

woners werken of hebben zich teruggetrokken achter de gevels van hun villa's. In de verte klinken ritmisch de golven op het strand waar ze elke ochtend om halfzeven haar yogaoefeningen doet.

Met de autosleutels in haar ene hand en de gitaarkoffer in de andere probeert ze het achterportier te openen. Eigenlijk is de koffer te groot voor iemand van haar lengte, ook al heeft de yoga haar sterk gemaakt en lenig. Na al die jaren heeft ze weer gitaarles genomen. Als ze beter wordt, mag ze in de kerk spelen. Niet dat ze nog gelooft, maar het vult de tijd en het brengt haar onder de mensen.

Misschien kan ze de gitaar beter plat leggen; als hij rechtop staat zal hij vallen, net als de vorige week en die week daarvoor, in de bocht vlak voor João del Monte. Ze schuift de koffer tegen de achterleuning aan, veilig zoals ze vroeger haar kinderen te slapen legde voor de lange rit naar haar familie in de bergen. Als ze weer overeind komt, is ze duizelig. Het is bloedheet in de auto, zodra ze start zal ze de airconditioner aanzetten.

Behalve het zachte ruizen van de oceaan achter de huizen is er geen enkel geluid te horen. In dit verlaten oord vol villa's en hekken zijn de meeste rolluiken neergelaten, zelfs die van de nieuwe huiskamerkerk achter haar. Ook haar huis is goed beveiligd. Vlak voordat Carlo voorgoed vertrok had hij nog nieuwe hekken laten plaatsen. Daarachter drementelen de honden heen en weer als roofdieren in een kooi, teleurgesteld dat ze weggaat. Ze heeft er vier en ze zijn haar enige gezelschap, meer heeft ze niet nodig.

'Mooie guaves.' De mannenstemmen lijken uit het niets te komen en blijven hangen in de middaghitte. Ze draait zich om en wil groeten, maar ze zijn al doorgelopen. Al in geen dagen heeft ze met iemand gesproken. Alleen met de caissière van de supermarkt, die haar aanraadde twee pakken koffie te nemen in plaats van een, om zo van de aanbieding te profiteren.

De guaves boven haar hoofd zijn inderdaad buitengewoon mooi dit jaar, hun rijpheid heeft iets exhibitionistisch. Ze snuift om hun

zoete geur op te vangen, maar keert zich dan af, zoals ze tegenwoordig wegzapt bij een kus op tv of voorbijgaat aan haar blote jurkjes achter in de kast. Sinds Carlo weg is staan dat soort dingen haar tegen. Alleen 's nachts als ze droomt wil het nog wel eens gebeuren dat ze de warmte van een ander op en in zich voelt.

Voor de achterbank op de grond ziet ze haar zonnebril liggen, hij moet uit haar haar gegleden zijn. Ze buigt zich voorover om hem op te rapen. Als ze weer overeind komt, klemt een arm zich strak om haar hals.

'Kop dicht of je gaat eraan.' Een stalen punt drukt in haar slaap. Een fractie van een seconde meent haar lichaam dat het omhelsd wordt, dan krimpt ze ineen. Met haar hoofd geeft ze tegendruk om niet uit evenwicht te raken en ze hapt naar lucht. De arm duwt haar de auto in, ze valt boven op haar gitaarkoffer. Binnenin hoort ze een snaar knappen. Haar belager ploft naast haar neer, hij zweet. Hij ruikt als José de hond. De man die achter het stuur gaat zitten zweet niet, hij is dik en groot en moet een paar keer wringen voor hij goed zit. Hij ontfutselt haar de sleutels en start de auto. Is er iemand die haar ziet? Is er iemand in dit godverlaten oord die uit zijn raam kijkt en ziet wat er gebeurt op straat? Haar naaste burens zijn niet thuis, ze werken hele dagen in Vitória en het stel daarnaast zit voor een paar maanden in de vs. Laat iemand uit zijn raam kijken en zien wat er gebeurt. De man geeft gas en rijdt weg, niet hard als in een gangsterfilm, maar rustig en behoedzaam. Achter de hekken blijven de honden verbaasd achter en vergeten aan te slaan.

De hele auto vult zich met de geur van zweet en aftershave. Het is Acqua di Gio Homme. Ze heeft het een keer voor Carlo gekocht en het daarna weer zoekgemaakt omdat ze het niet lekker vond en dat niet aan hem wilde laten merken. Ze rijden het dorp uit, naar het noorden, langs de kustweg. In het noorden is niets. Daar zijn vlaktes, daar zullen ze haar neerschieten en uit de auto gooien, zoals ze dat dagelijks leest in de krant. De mannen zijn een jaar of dertig en dragen keurige pakken, onopvallend als kantoorklerken. De kleine

naast haar houdt het pistool strak tegen haar slaap. Ze voelt zijn spanning, de vinger om de trekker. Ze moet contact maken, iets tegen hem zeggen, hem laten zien dat ze een mens is in plaats van een lam op weg naar de slachtbank.

‘Waar...’

‘Eén woord en je bent er geweest.’ De loop drukt harder tegen haar hoofd. Haar hart gaat tekeer, het bloed bonst in haar slapen. Ze begint te trillen, maar geeft geen kick. Adem in adem uit, in, uit, yoga, beheers je.

Oké, ze mag dus niets zeggen. Best, zwijgen kan ze, ze heeft genoeg oefening.

De auto rijdt over de kustweg, wat harder nu. Het liefst zou ze haar hoofd omdraaien en naar buiten kijken, maar de druk tegen haar slaap en de niet-aflatende blik van haar belager weerhouden haar. Voor de eerste huizen van Diamantina verschijnen slaan ze linksaf een onverharde weg op.

Ze rijden landinwaarts, de oceaan steeds verder achter zich latend, twintig minuten, een halfuur, een uur? Door de voorruit verschijnen brede, vlakke stukken land, wild land. Weer slaan ze af. De auto hobbelt over het pad, de keien bonken tegen de onderkant. Even vermindert de druk op haar slaap door het schudden, maar dan is hij weer terug, onverbiddelijker dan tevoren. Ineens remt de dikke man af, slaat scherp een zijpad in, rijdt het veld op en komt naast het pad, achter wat bomen, tot stilstand. Hier is niets, hier is niemand.

Nu is het gebeurd, denkt ze. Ik hoop dat iemand me vindt en kan vertellen wat ze met me gedaan hebben, maar evenzogoed vinden ze me nooit.

‘Eruit,’ zegt de man naast haar en geeft haar een por met de loop van het pistool. Ze opent het portier. Misschien is het allemaal mijn eigen schuld, denkt ze. Misschien is alles altijd wel je eigen schuld. En op een cynische manier geeft het haar voldoening. Buiten in het veld weet ze niet waar ze heen moet. Waar moet ze staan? De kleine

man lijkt het ook niet goed te weten. Het is alsof ze meedoen aan een schoolvoorstelling en onwennig in hun rol een plaats op het podium zoeken.

‘Lopen,’ zegt de man. Ze loopt een eindje van de auto af richting de bomen.

‘Draai je om.’

Ze sluit haar ogen voor de knal.

De motor van de auto draait nog steeds, er slaat een deur. Een stem. Ze hoort de auto het pad op rijden. Wegscheuren. Plankgas dit keer. Als ze zich omdraait ziet ze hem nog net in de verte weggrijden. Haar auto, haar gitaar.

Verdwaasd kijkt ze om zich heen. Ze leeft. Haar benen trillen. Het liefst zou ze neerzakken in de harde struiken, maar ze moet hier weg, lopen. Ik leef nog, denkt ze, en ze begint te lopen door het verlaten land. Er is geen verkeer. Deze weg wordt amper gebruikt. Die kant moet ze op, in de richting van de kust. Even meent ze de zee te ruiken. Een auto passeert, maar stopt niet. Ze zou haar hand op moeten steken, maar haar hand wil niet omhoog. Niets van haar functioneert, alleen haar benen die lopen en lopen en nog weer verder lopen.

Als ze thuiskomt is het bijna donker. Pas nu bemerkt ze dat ze haar tas nog heeft, dat die al die tijd om haar schouder heeft gehangen. Met de afstandsbediening probeert ze het hek te openen, ze trilt zo hevig dat het niet lukt. Ze laat haar hand zakken en wil vloeken maar er komt niets, alleen dat vreselijke trillen. Het hek zwaait open, het tweede ook. De honden springen tegen haar op, en wanneer ze merken dat ze niet reageert volgen ze haar rustig naar binnen.

In haar huis is het schemerig. Door het achterraam ziet ze mensen staan voor de huiskamerkerk, keurig in een rij wachtend op de dienst die zo gaat beginnen. Zonder het licht aan te doen gaat ze aan tafel zitten. Ze heeft het koud, ijskoud, haar tong is droog en

haar haren plakken op haar voorhoofd. Haar handen zijn zwart, ze weet niet hoe en wanneer dat is gebeurd. Hoe kan het dat ze hier weer gewoon aan haar tafel zit alsof er niets is voorgevallen? De honden liggen om haar heen op de tegels, met hun kop op de voorpoten te wachten tot ze opstaat om hun etensbakken te vullen. De oudste legt zijn kop op haar schoot en laat een korte jank horen. Ze wilde dat ze kon huilen, maar er komt niets, alsof de afgedwongen stilte van de autorit nog in haar doorgaat.

Dit is niet goed, denkt ze, ik moet het aan iemand vertellen. Ik moet een arm om me heen. Iemand moet komen en me zeggen wat ik moet doen. Wat doet iemand na een beroving? De telefoon ligt in haar handen. Wie? Haar familie woont ver weg. Haar zoons? Die studeren in Rio de Janeiro, ze kunnen niets doen. Haar ex? Hij zal zo aan tafel schuiven bij zijn nieuwe vrouw. Haar vriendinnen dan, maar wie is er nog over?

Het had een tijd geduurd voor ze erachter was gekomen, voor ze hen was gaan doorzien. Een klein trekje met de mond, een kort neerslaan van de ogen, een nuance in de toon waarop een van hen zei hoe akelig ze het voor haar vond. Toen had ze geweten: jij ook. Geleidelijk aan was het in volle omvang tot haar doorgedrongen: het was niet alleen bij die ene gebleven, ze waren het allemaal. Als een hitsige hengst moet hij zijn rondes hebben gemaakt, 's avonds terwijl zij thuiszat, tevreden met zichzelf omdat ze zo'n goede vrouw voor hem was, een die hem begreep, die hem niet claimde omdat het gezinsleven hem ziek maakte. Hij had ze allemaal gehad, al gaven ze het niet allemaal toe.

Ze zet de telefoon terug in de standaard. Door het achterraam ziet ze de rij gelovigen langzaam naar binnen schuifelen. Zeven uur, de dienst zal zo beginnen.

Wist je het niet? Hadden de mensen gevraagd, wist je het écht niet. Hun gezichten waren maskers van medeleven, waarachter ze hun gedachten verborgen. Hoe kon iemand zo stom zijn? Iemand die zo onnozel was, vroeg er ook wel een beetje om.

De deuren van de huiskamerkerk staan inmiddels wijd open, felle lampen schijnen boven de opgestelde stoelen en geven vreemde schaduwen. De gelovigen scharen zich rond het grote kruis in de voorkamer, omgekeerd op hun stoelen kletsen ze met elkaar in afwachting van de dienst. Even voelt ze de drang om erbij te gaan zitten.

Vorig jaar zomer waren ze er ineens: haar nieuwe burens. Van de ene op de andere dag was de gemeenschap van het Koninkrijk Gods in het lege huis getrokken. Op de plaats van het fornuis verscheen een groot houten kruis, het keukenblok werd opgehoogd en veranderd in een altaar en in de voorkamer werden dubbele rijen stoelen geplaatst: de nieuwe leden konden komen. En ze kwamen, ze kwamen bij bosjes. Arme mensen, die diep in de buidel tastten voor een beetje hoop. ‘God zal je belonen,’ riep de voorganger enthousiast. ‘Hoe meer je geeft, hoe meer je krijgt.’ Aan hem ging God ook niet voorbij. Zijn derde Mercedes past niet meer in de garage en staat naast het huis geparkeerd.

De honden hebben eindelijk hun eten gekregen en schrokken het naar binnen. Alleen de oudste eet behoedzaam terwijl hij haar met zijn ogen in de gaten houdt. Als de bakken leeg zijn, laat ze ze naar buiten en rookt op het trapje van de veranda een sigaret.

‘Glorie aan Jezus!’ roept de voorganger. Zijn preken verlopen van zacht bezwerend tot schallend en dreigend, om dan weer uit te barsten in een lied.

‘Glorie aan Jezus!’ antwoorden de gelovigen.

‘Bevrijd me van mijn zonden, bevrijd me van mijn ontrouw, bevrijd me van de drugs, bevrijd me van mijn vraatzucht.’

De absurde gedachte komt bij haar op dat als zij en Carlo zich bij De Universele Kerk hadden aangesloten, het allemaal een stuk simpeler was geweest. Dan had Carlo er gewoon niets aan kunnen doen. Hij had zich niet hoeven verontschuldigen en zij had hem niet hoeven haten. Ze hadden gewoon satan uit hem gedreven, waar-

na hij zijn kleren had afgeklopt en weer in het gareel kon stappen.

‘Bevrijd me van het kwade, Heilige Geest, kom in mij.’

‘Kom in mij, maak mij uw gelovige.’

Het zaaltje klappt, juicht.

Hoe zou het zijn om op te gaan in die euforische meute? Alles te vergeten, oplossen in een wolk van vervoering?

Ze moet iemand bellen, iemand van de São Pedrokerk misschien?

Met haar en de kerk wilde het niet echt lukken. Ze had zich na de scheiding aangemeld voor liefdadigheidswerk, mensen geholpen die het moeilijker hadden dan zij, en twee keer per week bij het koor gezongen. Maar de katholieken wilden maar geen nieuwe familie worden. Er kwamen geen nieuwe vriendinnen. Achter haar rug bespraken ze haar. Hun roddels gonsden om het altaar, door de zijbeuken, tussen de houten banken. Had ze echt van niets geweten?

Ze buigt zich voorover en tuurt door de takken van de oleander naar het huis van de burens om te zien of ze al terug zijn uit Vitória. Zal ze bij hen aanbellen en vertellen wat er gebeurd is? Maar alles aan het huis is nog dicht en donker. Een wolkje rook lost op in de schemerlucht. Waar zou haar auto nu zijn? Haar mooie nieuwe auto, net gekocht van haar eigen verdiende geld. De yogales verdiende beter dan haar vertaalwerk. Het maakt niet uit, denkt ze, ik kan het aan. Ik heb niemand nodig.

Onder de hete stralen van de douche wast ze de geur van het zweet van de mannen dat nog om haar heen hangt uit haar haren, ze boent de plekken waar ze is aangeraakt. En terwijl de scherpe stralen haar lichaam ranselen, geeft ze zich over aan haar ‘Carlo-fantasia’. Wat zou ze doen als ze hem na al die jaren weer tegenkwam? Vergiftigen? Een langzame hongerdood laten sterven, of neerhalen met een bevrijdende knal? Normaal gesproken geven haar fantasieën haar nieuwe energie, maar niet vandaag.

Op de vloer van de badkamer doet ze haar oefeningen. Ontspannen, focussen. Zacht wiegt ze heen en weer. Ze heeft steeds meer

yoga nodig om de controle te behouden. Maar ze kan het aan. Ze zal niet breken, nooit.

Nog altijd zijn de burens niet terug. Lopend door haar huis knipt ze de lichten aan, elke knop die ze kan vinden. Kamer in kamer uit. Badkamer in badkamer uit. Tot het huis baadt in een zee van licht. Wat doet ze hier eigenlijk met al die lege kamers? Het huis is veel te groot en te stil voor haar, het lijkt wel een klooster.

Aan het bureau van haar jongste zoon gaat ze zitten. Ze neemt een gewezen lopertje tussen haar vingers en ruikt eraan. De stof is half vergaan en rafelt aan de randen. Draad voor draad trekt ze het uiteen tot het een bergje vezels is geworden.

Genoeg geweest, met een ruk komt ze overeind. Ze moet met iemand praten, aangifte doen. Het stel naast haar zal nu toch wel eens thuis zijn. Boven hun voordeur ziet ze licht branden. Snel schiet ze haar schoenen aan en grijpt haar handtas.

‘Hallo...’ Voor de speaker van de intercom weet ze ineens niet meer wat ze moet zeggen.

‘Ja?’ De stem van de buurman klinkt ver, als uit een ander universum.

‘Kan een van jullie me naar het politiebureau rijden? Ik eh... ik heb geen auto.’

De buurman komt naar buiten, verbaasd en ook een beetje verstoord. ‘Gaat het?’ vraagt hij met de autosleutels al in zijn hand.

Hij is moe, dat ziet ze zo, hij heeft honger en hij wil met zijn vrouw op de bank naar een soap kijken en een biertje drinken. Ze knikt. ‘Ja, ja, zeker.’ Natuurlijk gaat het.

Tijdens de rit naar het bureau doet ze in stilte haar ademhalings-oefeningen: in, uit, in, uit. Beheersing, controle. Maar op de stoel voor het bureau van de politieambtenaar breekt ze toch. Telkens als ze haar verhaal probeert te vertellen, welt er een nieuwe golf omhoog, het is een dambreuk. De buurman legt gegeneerd zijn hand op haar schokkende schouder, maar laat hem er bij de volgende uitbarsting snel weer van af glijden.